

ԳԱՅՐԵՆԻՔ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԲԱՂԱԲԱԿԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ կը հրատարակուի ամեն Շաբաթ օր: — Բաժանորդագրութեան պայմանք եւ Գովարաց համար բոլորատարութեան ծախքը միասին 50 դր: — Վեցամսեայն մէկ հատոր օտմ. ոսկի: — Ձեռքէ կը ծախուի 40 փորայի: — Ո եւ է գիր եւ նամակ պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Մ. Յ. ՄԷԼԻՔԵԱՆ, Մ. Սարրեան տպարանը, Մէրհան Կար- շու Բիւշտի Էճէնաի խան բիւ 20:

Ա Ջ Դ

Մեր Գաւառաբնակ այն մեծարոյ բաժանորդ- օրք իւրեանց բաժանորդագիրն ցարդ վճարած չեն, կը հրաւիրուին ժամ առաջ իրենց պարտք վճարել և հաշիւներն ամբողջապէս մաքրել: Վնասել յառաջիկայ տարեգլուխ:

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐ

ՏԱՆՏԻԿԻՆԸ ԹԵՌՈՒԱՌՅՑ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴԱՅ ԳՈՎ

ԺԸ.

Տիրուհին միայն իւր ընտանեաց և բարեկա- մաց քով պարտականութիւններ չ'ունի, այլ պէտք է նաև մխիթարէ թշուառները և մեղմացնէ անոնց վիշտերը: ահա ասոնք են կնոջ մը նուիրական պաշ- տօնը զոր նախախնամութիւնը շնորհած է նմա, պաշտօն զոր կատարել առաքինազարդ կնոջ մը համար մեծ հաճոյք է, ինչ որ ալ ըլլայ իւր բաղդն ու դիրքը:

Տիրուհին իր ամուսնական ու մայրական դե- րը կատարելէ, իւր սիրելի հանգամանօք ու առ-

դանդով ընկերութեան մէջ փայլելէ զինի, դեռ բարի, գլխաւոր, ողորմած ու մարդասէր է հի- ւանդին անկողնոյն քով և չքաւորին տնակին մէջ: Բարի գործաւորուհի մ'իսկ, որքան որ աղքատիկ, դարձեալ կ'աշխատի ամեն օր անուցանելու հա- մար իւր բազմաթիւ ընտանիքը, սակայն կրնայ գոհուիլ ինչպիսիք արարողաւ մը հաց, տալու հա- մար իրեն ծանօթ այն աղքատին որ մուրալու կա- մընայ: Որքան որ իւր բոլոր վայրկեանները դրաւ- եալ լինին զբաղմամբ ու բեղմնաւորեալ գործե- րով, այսու հանդերձ համեստ տիրուհին ժամա- նակ կը գտնէ տալու իր յառուկ ձեռամբ ողոր- մութիւն մը կամ կընէ ու է օգնութիւն մը իր հիւանդ գրացւոյն, մխիթարութեան և յուսոյ խօսքեր կ'ուղղէ նմա, որ նեղութենէ, թշուառու- թենէ և յուսահատութենէ յաղթահարեալ է: Մարդ էակին համար որքան դեղեցիկ և հաճելի բան է իրեն երախտապարտ սրտեր պատրաստել: Ինչ մեծ առաքինութիւն է յուսահատութենէ վերկել մեր ընկերք:

Երբեմն վայրեր մանաւանդ վարձուորներու քով հաղուագիւտ է դրամն, ահա այսպիսի տեղեր թշուառաց օգնութեան ձեռք կառկառելու է:

Բարի տիրուհին երբ սեղան նստած փորը կը չ- առցնէ, կը նստածէ անմիջապէս որ ուրիշ մը ա- նօթի է: Հիւանդ մը իրմէ թառ մը տաք ապուր կ'սպասէ: Տաքուկ վառարանի մը եզերքը տիրու- հին երբ բաղմի, մտքէն կ'անցնէ թէ մի ուրիշ

տուն ցրտէն կը մտնէ, կոտորած ապակիներէն ներս խուժած քամին տնեցւոց անդամները ընդարմացուցած է, մուրացիկ մը դուռը իրեն կ'ըստէ իր բակեղեթը պաշարով լեցնելու համար: Չմոռնար բնաւ խղճահար տիրուհին իւր այս բոլոր գեղեցիկ պարտականութիւնները, զանոնք կատարելէ զինի, հանդարտ սրտիւ ու խղճով կ'կտրէ ճաշել տաքնալ ու իր դործին հետեւիլ:

Այսպէս նաև ամեն կին փոքր ի շատէ առիթ կրնայ ունենալ կատարելու իր թաղին, շրջանակին մէջ գթութեան այս պարտիքը: Տանտիկին մը կըրնայ ի պահանջել հարկին իւր բարեկամներէ հանգանակութիւն ընել պաշարի, ածուխի, դրամի ևն. ի կարօտելոց բաշխուելու համար. արդէն այսն պատակաւ կազմուած են այլ և այլ թաղերու մէջ Աղքատախնամ Ընկերութիւններ, որոց մեծապէս կրնան օգնել տան ամեն հայ տիրուհի, եթէ կամք ունենան: Ասոնք այնպիսի քաղցր բանքեր են որ ձեռնտուն իւր վարձատրութիւնն անպատճառ այս գործերուն մէջ պիտի գտնէ:

Ն. ՊՕՂԱՍԵԱՆ

Հետեւեալը Փոլսի խմբագրութեան ուղղեալ նամակի մը պատճէնն է, որոյ հրատարակութիւնը խնդրուած է մեղմէ:

Մեծ. Խմբագրապետ էֆ. Փոլսի Ազգ. Լրագրոյ,

Լրագրոյդ 2176 թիւ թերթին մէջ անստորագիր նամակ մը ընթերցայ «Պայթակղական պատմութիւն մը» խորագրով. իսկ յաջորդ շաբթուն 2177 թերթին մէջ հրատարակուած մի և նոյն իմաստը պարունակող և քիչ մ'աւելի ընդարձակօրէն նամակ մը ևս ընթերցայ որ ստորագրութիւնն կը կրէր Գարեգին Մամբրէեանի:

Առաջնոյն ընթերցման ժամանակ որչափ ցաւ, նոյնչափ ևս զայրոյթ զգացի այդչափ ստութեամբ լի և անսլառուաբեր հրատարակութեան մը վրայ, կըղգայի թէ այդ նամակ անտարակոյս թշնամական կրից արգիւնք մ'էր, և չէի ուզեր այդպիսի անարժէք գրութեան մը պատասխանելու զիջանիլ, սակայն երբ երկրորդ նամակն ընթերցայ, որչափ զարմացայ տեսնելով Գ. Մամբրէեանի ստորագրութիւնը որ կամ յանդէտս և կամ թելադրութեամբ հրապարակ իջեր է իւր և իմ Տ. Հօրս Արժ. Տ. Արիստակէս Աւագ քահանայ Մամբրէեանի դէմ յարձակելու. ինչպէս կը հասկցուի, Գարեգին Մամբրէեան իմ եղբայրս է, խնդիրն ինձ որչափ ծանօթ է այնչափ ևս իրեն ծանօթ է զոր չը կըրնար ուրանալ, եթէ անգիտութեամբ ըրաւ, իբրեւ

իւր կրտսեր եղբայրը կը ներեմ իրեն, իսկ եթէ գիտութեամբ՝ իւր խղճին դատաստանին կը յանձնեմ զինքը: Եղբայրս Պ. Գարեգին իւր նամակին մէջ 'ի սէջ այլոց կըսէ թէ «քահանայ մը արձակած է իւր կինը (որ իմ Տ. Հայրս է) և կը կենակցի մանկամարդ կնոջ մը հետ»: Եթէ իրօք այդպէս իսկ եղած ըլլար, բարոյականի սիրահար եղբօրս չէր ներելի նորա մի զաւակն հանդիսանալ հրապարակաւ:

Ո՞ր որդւոյ ներելի է այդչափ դժխեմ դատաւոր հանդիսանալ իւր հօր դէմ որ այսչափ տարիներէ ի վեր իր պատուոյն դէմ այդպիսի արատ մը չէ բերած և գայթակղութիւն չէ տուած ժողովրդեան, ինչպէս կը վկայեն իւր հակառակորդք իսկ և եղբայրս Պ. Գարեգին:

«Մանկամարդ կին» ըսածը իմ եղբօրս Յարութիւն Տ. Արիստակէս Մամբրէեանի ըստ օրինի հարազատ կինն է, ընդ այս՝ չիք երբէք տարակոյս, լաւ կը յիշեմ այն նամակը ուղղեալ առ իմ Տ. Հայրս՝ Պապականեան Արժ. Տ. Յակոբ քահանայէ Զմիւռնիոյ, յորում կաւեռէր եղբօրս յիշեալ Յարութիւնի օրինաւոր ամուսնութիւնն իւր իսկ ձեռամբ, բաց աստի երբ 1869 թուականին Ս. Երուսաղէմ ուխտի կերթայինք մօրս հետ, Զմիւռնիա ելլելով մայրս և միւս եղբայրս Տաճատ յատկապէս տեսակցեցան Պապականեան Արժ. Տ. Յակոբ քահանայի հետ նկատմամբ եղբօրս Յարութիւնի ամուսնութեան. անտի մինչև ցարդ այս մասին ընաւ ո՛ր է տարակուսանաց սեղի տուող խօսք մը ո՛չ ընտանեաց մէջ և ո՛չ այլուր չէր եղած. ինչպէս կը յանդգնի Պ. Գարեգին եղբայրս այս ճշմարտութիւնն ուրանալ և հարազատ կին մը իբրեւ «համբաւալ» անպարկեշտ կին ներկայացունել հրապարակաւ և ըսել միանգամայն թէ իմ Տ. Հայրս կը կենակցի այժմ այսպիսի կնոջ մը հետ. այսպիսի զրպարտութեան մը եթէ չըսենք ոճրագործութիւն, ուրիշ ի՞նչ ըսենք: Պ. Գարեգին եղբայրս որ անխղճօրէն կը զրպարտէ մեր հօրսը, ի մօտոյ պիտի տեսնէ եղբօրս Յարութիւնի ամուսնութեան պաշտօնական վաւերագիրն:

Իսկ գալով կնաթողութեան խնդրոյն, կ'ըսեմ թէ այս խնդիր յայնժամ Ազգ. Պատրիարքարանը շատ ու շատ զբաղեցուցած է և ամեն գործողութիւն ի պաշտօնէ տեղի ունեցած է:

Այս անգամ քանի որ Պ. Գարեգին հրաւիրեալ է յԱզգ. Պատրիարքարան Կրօն. Ժողովոյ, յետս կոչումն ընել իւր զրպարտիչ հրատարակութեան, կարող է ամեն մանրամասնութեանց տեղեկանալ յԱզգ. Պատրիարքարանէ. հետեւաբար, հարկ չեմ համարիր առ այս երկարօրէն պատասխանել. և թէ այս խնդիր ծագումն ունեցաւ յաւուրս Պատրիարքութեան 'ի Տէր հանգուցեալ բաւ.

ընդհատակ Տ. Տ. Ներսէսի Սրբազան Արք-եպիսկոպոսի, և տեւեց մինչեւ նախորդ Պատրիարք Ս. Արք-եպիսկոպոսի օրերն. այսպիսի երկար ժամանակամիջոցի մէջ Պ. Գարեգին եղբայրս ո՛ւր էր, մանաւանդ խնդրոյն ամենէն աւելի թարմ ժամանակները ինչո՞ւ պատուոյ դատախազ չը կանգնեցաւ. և իբր թէ նոր արթնցածի մը նման այժմ խնդիր յուզել կըսկսի. բայց շատ ուշ..... Գաղտնիք մ'է այս որ միայն ինքեան գիտելի է..... Թերեւս ըսէ թէ ես այն ժամանակ էջմիածին կը գտնուէի պաշտօնով. առ այս կը պատասխանեմ թէ երբ ինք Ս. էջմիածնէն Պօլիս վերադարձաւ, յայնժամ այս խնդիրը կը յուզուէր և շատ թարմ էր:

Կը խնդրեմ, Մեծ. Խմբագիր, որ սոյն առաջին և վերջին պատասխանագիրս բարեհաճիք հրատարակել Ձեր Ազգօգուտ լրագրոյն յառաջիկայ մի թերթին մէջ, մատուցանելով առ այս Ձեզ կանխաւ իմ խորին յարգանքներս:

Մնամ եւ այլն

ՄԻՀՐԱՆ Ց. ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ՄԱՍՏՐԵՆԱՆ

Կ. Պօլիս 27 նոյմ. 1889

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Ռուսոյք իշխանի ցաւալի մահուան պատճառաւ, այս տարի Վիեննայի արքունեաց մէջ սովորական պարահանդէսք չպիտի տրուին, և բարեգործական նպատակաւ ամեն տարի կազմակերպուած «Արհեստագործական Պարահանդէսն» ևս տեղի չպիտի ունենայ:

— Պերլին, 14 դեկտ. — «Քրէոյձ Չայթունկ» Փեթերսպուրկէ հեռագիր մը կը հրատարակէ, որ Ձարեւիչին Վիլհելմ Կայսեր քրոջ՝ Մարկարիտա իշխանուհւոյն հետ նշանախօսութեան զրոյցը կը հերքէ բոլորովին:

— Պ. Սթէնլի Խտիվէն խնդակցական նամակ մը ստացաւ, որով կը հրաւիրէ զինք Գահիրէ գալու և մի քանի օր հիւր լինելու խտիվական պալատան: Պ. Սթէնլի պիտի ընդունի այս հրաւեր:

— Ձանդիպարէ նորագոյն լուրն այն է թէ Պ. Սթէնլիի կարաւանին անգլիացի ճարտար վիրաբոյժը՝ Տօթք. Փարք՝ էմին փաշայի խղճալի վիճակին մէջ բարւոքում կը տեսնէ:

— Սոֆիայէ կը հեռագրուի թէ դեկտ. 10ի նստին մէջ Ազգային Ժողովը (Սոպրանիյէն) ընտանեկան նոր օրէնքը քուէարկած է, որ ընտրելիութեան իրաւունքէն կը զրկէ բովանդակ եկեղեցական դասը:

Թեան իրաւունքէն կը զրկէ բովանդակ եկեղեցական դասը:

— Հեռագիրն անցեալ օր տարօրինակ լուր մը բերաւ: Ծանոյց թէ Ձարն «Ուքալ» մը հրատարակած է, որով պալթիկեան դաւառաց «գրագէտները» կը զրկէ քաղաքային ընտրութեանց մասնակցելու իրաւունքէն: Պալթիկեան դաւառաց մէջ «գրագէտ» կը համարուին այն անձինք որք համալսարանի կամ բարձրագոյն վարժարանի մը մէջ ուսում առած լինելով, կը վայելին քաղաքացիութեան իրաւունք և քաղաքաց ինքնօրէն վարչութեան կրնան մասնակցիլ: Գրագէտք կրնան նաև, յատուկ տուրք մը վճարելով, մասնակցիլ քաղաքային ընտրութեանց: Պալթիկեան դաւառաց քաղաքային ժողովոց ընտրութիւնք ի մօտոյ տեղի պիտի ունենան: Այս ժողովը չորս տարւոյ համար կ'ընտրուին:

Ռուս կառավարութեան այս դաւառաց մէջ գրագէտ դասն ընտրական իրաւունքէ զրկելը քաղաքական պատճառաւ է: Այս գրագէտք, ազատական և գերմանական զգացմամբ տողորեալ, ռուս վարչութեան կամաց հակառակ ընտրութիւններ կ'ընէին, և քաղաքային ժողովոց մէջ ռուսացուցման տիրող տնօրինութեանց դէմ կը դնէին: Այս գծուարութեանց վերջ տալու համար կառավարութիւնը պարզապէս կը տնօրինէ որ համալսարանականք, ուսումնականք կամ գրագէտք այսուհետև քաղաքային գործերու չխառնուին:

— Փեթերսպուրկէ դեկտ. 11 թուով կը հեռագրուի առ «Թայմզ» թէ «Ինֆլուէնցան» տակաւին հոգ կը պատճառէ: Թէպէտ ցուրտը զերոյէն երկու աստիճան վար է և նեվա և ջրանցները սառած են, բայց տակաւին այս համաճարակ անհետացած չէ: Տկարակազմ անձինք կամ անոնք որ պարբերական հիւանդութիւններէ կը նեղուէին, շուտով կը մեռնին «Ինֆլուէնցայ»էն: Հետեւապէս, ի Փեթերսպուրկ մեռելոց համեմատութիւնն ամեն ժամանակէ աւելի բարձր է: Ռուսիոյ շատ կողմերէն ալ նոյն լուրը կուգայ «Ինֆլուէնցայ»ի տարածման վրայ:

Գերմանիոյ, Աւստրիոյ, Շուէտի և Ռուսիոյ մէջ ճարակած է «Ինֆլուէնցան», և «Կրիլի» (տարափոխիչ հարբուխ) անուամբ ի Փարիզ ևս կը ճարակի:

— Մինչ հեռագիրը նոր մենամարտ մը կը ծանուցանէ Փարիզէ, անդէպ չէ յիշեցնել թէ այս տարի եւս առաջարկ մը մատուցուած է Պրանսայի Նրեսի. Ժողովոյն՝ մենամարտն արգիլելու համար: Անցեալ տարի Պրէվիէլ եպիսկոպոս այնպիսի առաջարկ մը մատուց, բայց մերժուեցաւ որովհետեւ կղերական առաջարկութիւնք ինքնին անընդունելի կը համարուին մեծամասնութեան կողմէ:

Բայց այս անգամ հասարակորդեան ծայրայեղ մարդ մը Պ. Բլիզդրէ, որ յիշեալ եպիսկոպոսէն շատ տարբեր կը խորհի կրօնական և քաղաքական խնդրոց վրայ, մանրամասն ծրագիր մը մատուց մենամարտն արդիւելու համար։ Յոյց կուտայ թէ մենամարտից մեծագոյն մասը տեղի կ'ունենայ մենամարտիկներուն վրայ ուշադրութիւն հրաւիրելու համար իբրեւ քաջ մարդիկ, և փոքր մասն ալ բարոյական տկարութեան մը հետեւանք է, որով անձինք ոմանք չեն ուզեր որ իրենց վրայ խօսուի։ Պ. Բլիզդրէ խիստ պատիժներ կը պահանջէ մենամարտողաց և անոնց վկայից համար, մանաւանդ երբ մենամարտիկներէն մին վերադարձած կամ սպաննուած է։ Բայց չի յուսացուիր որ իւր առաջարկ այս տարի լաւագոյն ընդունելութիւն մը գտնէ։ Թէև ֆրանսացի իմաստասէրք ամենէն աւելի դատապարտած են մենամարտը, բայց տակաւին ֆրանսացւոց մեծամասնութիւնը մենամարտըն «ազգային հաստատութիւն» մը կը համարի, յորմէ չուզեր բաժնուիլ։

— «Սագա» կ'իմանայ թէ «Էրթոլը» մարտանաւուն համար, որ այժմ Սինկափուռ կը զըննուի, թղթատարական վարչութիւնը առանձին պայուսակ մը յատկացուցած է նոյն մարտանաւու սպայից և այլոց նամակներն ամիսը մէկ անգամ ձրիաբար փոխադրելու համար։

Հետեւեալ կերպիւ կը հաշուի «Էրթոլը» մարտանաւին քրած և ընելիք ճամբան.

Կ. Պոլսէն ի Ճաբոն եղած հեռաւորութիւնն է 9840 ծովային մղոն, որուն 840 մղոնն է Կ. Պոլսէն ի Մալթա, 940ը Մալթայէն ի Բուսայիտ, 1395 մղոնը Բուսայիտէն յԱտէն, 2110 մղոնն Ատէնէն ի Քոլոմպաս և 1575 մղոնն ալ Քոլոմպայէն ի Սինկափուռ։ Ասոնց գումարն է 6860 մղոն, որով ըսել է թէ «Էրթոլը» Պոլսէն մինչև Ճաբոն եղած ճամբուն երեք չորրորդէն աւելին աւարտած է։

Սինկափուռէն մինչև Ճաբոն 3000 մղոնի հեռաւորութիւն մը կայ, որուն 1440ը Սինկափուռէն ի Հոնկ Կոնկ և մնացեալ 1560 մղոնն ալ անտի ի Ճաբոն։

— Բարիդէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ապրահամ Քամօնտո, կոմսը մեռեր է երեքօրեայ հիւանդութեամբ մը։ Քամօնտո ընտանեաց երկու պետերը Պ. Պ. Ապրահամ և Նիսիմ, բաղում տարիներէ հետէ կը կառավարէին Կ. Պոլսոյ և Բարիդի Քամօնտո գրամատուները։ Հազիւ տարի մը կայ որ կրտսեր եղբայրը Նիսիմ կը մեռնէր, և այժմ ևս կը մեռնի անդրանիկը։ Ապրահամ Քամօնտո կոմսն հանրածանօթ էր Կ. Պոլսոյ հրապարակին վրայ ուր իւր գրամատուն կարեւոր դործառնութիւններ կը կատարէր, և ինքն ալ մերթ ընդ մերթ կուգար քանի մը ամիս բնակիլ

Վոսփորի մօտ ունեցած իւր հոյակապ տունը։

— Պարսկաստանէն լուր կուգայ թէ Շահն իւր նախարարաց հրաման տուած է յանձնախումբ մը կազմելով ուշի ուշով ըննել Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Գերմանիոյ և Թուրքիոյ օրէնքներն և կանոնադրութիւններն, որոշելու համար ո՞ր օրէնքներ կրնան ընդունուիլ անմիջապէս, իբրեւ յարմար Պարսկաստանի այժմեան վիճակին, և անվտանգ դործադրուիլ։ Յանձնախումբը պիտի նշանակէ նաև թէ ո՞ր օրէնքներ աստիճանաբար պէտք է ընդունուին։ Շահն յայտարարած է թէ իւր յԵւրոպա ուղեւորութեան առթիւ ուշադրութեամբ դիտեց քաղաքակիրթ ազգաց հարստութիւնը, զարգացումն, ապահովութիւնն և բարեկեցութիւնն, և թէ ինչպէս անկողմնակալ կերպիւ ի դործ կը դրուին օրէնքներն, և կը փափաքի որ իւր երկիր և իւր հպատակք ևս նոյն առաւելութիւնները վայելն։ Այս նպատակաւ Ն. Վեհափառութիւն տրամադրութիւն ցուցած է հրաժարելու իւր իշխանութեանց մէկ մասէն, և աւելցնելու կառավարական պաշտօնատանց իշխանութիւններն, եթէ հարկ դատուի յօդուտ իւր հպատակաց զարգացման։ Այս վեհապետական յայտարարութիւն մեծաւ դուռնակութեամբ ողջունուած է Պարսկաստանի մէջ։

— Փարիզ, 15. — Երեսփ. Ժողովոյ մէջ, գաղտնի վարկերու վիճաբանութեան առթիւ, Պ. Բոնոթոն, պատասխանելով արմատական և պուլանժէական ատենաբաններու, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը տեղեկութեանց պէտք ունի թշնամական ձեռնարկներն արդիւելու համար։ Այս գաղտնի վարկեր հանրային ապահովութեան շահուն համար կը ինդրուին, և ո՛չ թէ լրագրաց համար։ Եթէ գաղտնի վարկերը մերժուին, նախարարութիւնն հրաժարական պիտի տայ, ըսաւ Պ. Բոնոթան ի վերջոյ։ — 1,600,000 ֆրանքի գաղտնի վարկերը քուէարկեցան 192ի դէմ 290 քուէով։

— Կոմս Թոլսթոյ աղնուական վիպասանն, որս գրութիւնք այնչափ խորունկ հետք մը թողած են ուրս գրականութեան վրայ, նոր վէպ մը դրեց, որ ընտանեկան եղերախաղ մ'է, ուրս կնոջ մը սպանումն իւր ամուսնոյն ձեռամբ։ «Թայմզ» թղթակիցը կը հեռագրէ թէ նշանաւոր վիպասանին տեսութիւնք դաստիարակութեան, սիրոյ և ամուսնական կենաց նկատմամբ խորին տրակտորութիւն քրած են նոր վէպին ձեռագիրները կարգացողներուն վրայ։

— Էմին փաշայի Լոնտոնեան մասնախումբն, որ զՊ. Սթենլի շրկեց, հրաման տուաւ որ մէկ ամսաթոշակ աւելի վճարուի յայն ամեն Զանդիպարցւոց որք Պ. Սթենլիի հետ ողջաւր ի Զանդիպար վերագառնալու բարեբախտութիւնն ունեցած են։

Այս մարդիկ արեւելեան Ափրիկէի բրիտանեան ընկերութեան ծառայութեան մէջ պիտի ընդունուին: Յայտնի է թէ Պ. Սթէնլիի հետ ճամբայ ելնող Ջանդիպարցւոց մեծագոյն մասը ճամբայն մեռած է հիւանդութիւններէ, անօթութենէ, կամ բնիկ ցեղապետներու հետ տեղի ունեցած արիւնջայի կռուոց մէջ:

—Գերմանիա աչք տնկած է Պրագիլիոյ կողմն, որոյ հարաւային գաւառաց մէջ 200,000 Գերմանք հաստատուած են իբրեւ գաղթական, և ամեն տարի շատ մը Գերմանք հոն կը գաղթեն, մշակելով հողերն և երկրին զարգացման աղբուսայէս նպաստելով: Պրագիլիոյ դէպքերը քաջալերութիւն կուտան Գերմաններուն: Բայց Միացեալ Նահանգներն իրենց Մոնրոէ Նախագահին պաշտօնավարութենէն ի վեր սա սկզբունքը դրած են թէ «Ամերիկա վերջնապէս կաղմակերպուած չիւնելով, Հին Աշխարհէն նոր գաղթականութիւններ և նոր իշխանութիւններ չի կրնար ընդունիլ այլ ևս», այսինքն՝ Հին Աշխարհի մարդիկ կրնան իբրեւ անհատ գաղթել յԱմերիկա, բայց չեն կրնար քաղաքական նոր իշխանութիւն հաստատել կամ նոր պետութիւն կազմել հոն: Այս սկզբամբ Միացեալ Նահանգները միշտ մերժած են ամերիկեան հող զբաւելու համար եւրոպեան Տէրութեանց ամեն ձեռնարկներն յորէ անտի Մոնրոէ Նախագահի:

—Աւելուծա Վիքթորիա Կայսրուհին ադամանդադարձ ծանրագին ապարանջան մընուիրած է Դատական նախարարութեան խորհրդական Վսեմ. Վահան Էֆէնտիի աղջկան Օր. Արաքսիի: Գերմանական դեսպան Պ. տը Բատովիձ Ն. Վսեմութեան ապարաքն երթալով ապարանջանն Օր. Արաքսիի յանձնած է համակրալիւ խօսքերով:

Կայսրուհին նոյնպէս իւր լուսանկարը նուիրած է Լոնտոնի օսմանեան նախորդ. դեսպան Միւզիւրիւս փաշայի: Դեսպան Պառն Բատովիձ անձամբ յանձնած է այդ լուսանկարն, որ զարդարուն չըջանալի մը մէջ դրուած է և կը կրէ Կայսրուհոյն ինքնապիր ձօնն ու ստորագրութիւնը:

—Վիքթորիա Թագուհին սա հեռագիրը ղըրկեց առ Պ. Սթէնլի:

«Շատ անգամ ձեր վրայ և ձեր քաջ ընկերաց վրայ կը խորհիմ, որոց վտանգներն ու տառապանքն ահա վերջ դտան: Անգամ մ'եւս սրտիս խորէն կը շնորհաւորեմ զձեզ զամենքդ, նաև այն կարիճ Ջանդիպարցւոց մնացորդներն որք ձեր հըրաշալի արշաւանքին մէջ այնպիսի կորով մը ցոյց տուին, կը յուսամ որ Էմին փաշայ աւելի աղէկ է:

—Պատիւները կը տեղան Պ. Սթէնլիի վրայ:

Լոնտոնի քաղաքային խորհուրդն իւր դեկտ. 12ի նստին մէջ որոշեց պաշտօնապէս քաղաքային պալատն հրաւիրել զՊ. Սթէնլի, և ոսկեայ տու-

փի մը մէջ Լոնտոնի պատուակալ քաղաքացիութեան վկայագիրն յանձնել նմա: Երեկոյին ալ խնջոյք մը պիտի տրուի ի պատիւ քաջալի ուղեւորին, որ պիտի ատենարանէ: Այս նպատակաւ 1500 անդլիական ոսկի յատկացաւ քաղաքային սրնտուկէն:

—Էմին փաշա շատ կը շարշարուի իւր աղետալի անկման հետեւանքներէն, բայց յոյս կայ իւր կեանքը փրկելու:

—Մատրիտ, 16 դեկտ. — Եռամեայ փոքրիկ Թագաւորն հիւանդ է: Մաստիկ հարբուխ է, կըսէ բժշկական տեղեկադիրը: Թագաւորին երկու քոյրերն և չորս նախարարք հիւանդ են տարախիսիկ հարբուխէ, (յորմէ կ'երեւի թէ Ինֆլուէնցան ի Մատրիտ ևս երեւցած է):

—Պրուսէլ, 16. — «Էնտէլիանտան Պելժ» Լիզպոնէ հեռագիր մը կը հրատարակէ, ծանուցանող թէ Փորթուկալ հաստատապէս որոշած է Անգլիոյ յաւակնութեանց դէմ պաշտպանել իւր իրաւունքները Նիսոս լճին մօտակայ երկրաց վըրայ:

—Գերմանիոյ Կայսրը ադամանդադարձ ծանրագին ապարանջան մը նուիրած է Վսեմ. Տատեան Յարութիւն փաշայի դստեր (Տիկին Նագգաշեան): Գերմանական դեսպան Պառն տը Բատովիձ անձամբ Յարութիւն փաշայի յանձնած է այդ ապարանջանը, և այս առթիւ հաղորդած է նաև Աւելուծա Վիքթորիա Կայսրուհոյն համակրալիւ և պատուաբեր խօսքերը Տիկին Նագգաշեանի նըկատմամբ:

—Պերլինէ կը գրեն թէ Վիլհելմ Կայսրը դեկտեմբեր 1ին իւր ներկայութեան ընդունել է Ֆոն տէր Կօլձ փաշան որ Վեհ. Սուլթանի ինքնագիր մէկ նամակն յանձնել է Ն. Վեհափառութեան: Կօլձ փաշա նոյն օրը պատիւ ունեցեր է Կայսեր սեղանակից ըլլալու:

—Ֆոն տէր Կօլձ փաշայի աղջկան՝ Օր. Քաթիլինի ամուսնութիւնն ընդ Պ. Բօլ Քրաուի, քաղաքային երկրաչափ տեղի ունեցեր է ի Պերլին, մեծ հանդիսիւ: Արքունեաց մարեշալ Պ. Միրպախ Կայսեր հրամանաւ ներկայ գտնուելով հարսանեաց հանդիսին, Ն. Վեհափառութեան կողմէ ծանրագին ապարանջան մը նուիրել է հարսին՝ որ Կայսրորհւոյն կողմէ ևս ընդունել է նորա կենդանագիրը փառաւոր չըջանալի մը մէջ առնուած:

—«Հադիդաթ» կ'իմանայ թէ Ֆրանսացի դրամատեարք ոմանք կը փափաքին Կայս. կառավարութեան առաջարկութիւն մը մատուցանել՝ վերջին Վոսիորի վրայ կամուրջ մը շինելու համար: Այս խումբին կը մասնակցի եղբը նաև Ֆրանսայի դեսպանատան ղինուորական կցորդ Պ. Պէրթէ:

Այդ տեսակ կամուրջի մը շինութեան համար քսան երեսուն տարի առաջ ևս խորհուրդ մը յղացուած և ծրագիր մը պատրաստուած էր որուն համեմատ կամուրջը պիտի շինուէր Բումէլի և Անասուր Հիւարներու միջեւ:

Կըսուի թէ այս կամուրջ, որ միայն կամարի ձեւով պիտի շինուի, ութ հարիւր մեգր երկայնութիւն և եօթանասուն մեգր բարձրութիւն պիտի ունենայ, և երկաթէ պիտի ըլլայ:

— Թէ՛ Նիկոմիդիոյ ասուի գործարանին և թէ Պոլսոյ Ֆէսխանէին մէջ մեծ գործունէութիւն կը տիրէ այս պահուս: Սպարապետ Ալի Սայիպ փաշա հետամուտ է նոր զարկ մը տալ այդ գործարանաց, որով մեծ ծառայութիւն պիտի մատուցանէ երկրին: Այլ ևս Եւրոպայէն չուսա չպիտի փնտրի զինուորական պիտոյից համար, վասն զի երկու գործարանք միանալով, ամիսը 35,000 կանգունէն աւելի չուսա պատրաստելու վիճակի մէջ պիտի դրուին: Միջոցներ ձեռք առնուած են նախնական նիւթերը՝ բուրդ, լեղակ և այլն՝ լաւագոյն պայմաններով ձեռք բերելու համար: Մասնաւոր ուշադրութիւն պիտի ընծայուի այս նիւթերուն և մանաւանդ լեղակին որոյ տեսակը վէճի նիւթ եղած էր վերջին տարիներս:

— Անդր. Պոլսէն կը գրեն թէ զինուորական իշխանութիւնք որոշեր են որ կայս. երկրորդ զօրաբանակին համար պէտք եղած 6000 ձեռք համազգեստ ու 1000 վերարկուք պատրաստուին Ալի-Չէլէպի գաւառակի գործարանին մէջ: Այս նպատակաւ պայմանագիր կնքուեր է ձեռնարկուի մը հետ 80,000 կանգուն չուսայի հայթայթման համար, որուն 50,000ն յանձնուած է արդէն:

— Փեթերսպուրկէ կը գրուի Փարիզեան թերթի մը:

«Կուրքօ զօրավար, Վարչաւիա վերադառնալով, կուսակալութեան իւր բարձր պաշտօնը վերսկսաւ իրեն յատուկ կորովալից գործունէութեամբ: Խըր բացակայութեան միջոցին անհողութիւնք տեղի ունեցած են. Հեռաձայնի գործածումն արգելեց, տեսնելով թէ պանդոկներուն և շաքարեղինաց խանութներուն մէջ հեռաձայնը կառավարական գանձուն համար վնասաբեր կիրառութիւններ կ'ունենայ:

«Ռուսիոյ արեւմտեան գաւառաց ուսացումը շարունակելու համար, որ մեծ կարևորութիւն ունի ասպագայ պատահականութեանց պատճառաւ, Կուրքօ զօրավար հրամայեց փաստաբաններուն քրպէս զի իրարու հետ միշտ ուսերէն խօսակցին, գատարանաց առջեւ ուսերէն փաստաբանութեան վարժուելու համար: Կուրքօ յառաջ կը տանի իւր նախորդաց օգտակար ծրագիրը: Դարձեալ ուսացուցման նպատակաւ, Վիլնայի Ակմբին մէջ կա-

ռավարչական հրամանագիր մը կարգացուեցաւ, ծանուցանող թէ բարձր դասուն յատկացեալ այս Ակմբին մէջ ուսերէն խօսիլ չուզող անձինք պիտի արտաքսուին»:

— Փարիզ, 17 դեկտ. — Երեսփոխանաց Ժողովն անվաւեր հռչակեց երկու Պուլանթէականաց ևս՝ Պ. Պ. Նաքէի և Մէքիի ընտրութիւնները:

— Վիեննա, 17. — Աւստրիոյ Երեսփ. Ժողովոյն մէջ, Կոմս Թաաֆֆէ պատասխանելով Պ. Ֆոն Փլէնէրի հարցապնդման, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը մտադիր չէ առաջարկել Կայսեր որ թագդէն որպէս Պոհմիոյ թագաւոր, կամ փոփոխէ Սահմանադրութիւնն: Ընդդիմադիր կուսակցութիւնն առաջարկեց այս յայտարարութեան վրայ վիճաբանութիւն բանալ, բայց սեծամանութիւնն 114ի դէմ 143 քուով մերժեց այս առաջարկ:

— Փէշթա, 17. — Դանուբի վրայ նաւարկութիւնը դադարեցաւ Ռաթիսպոնի, Թուրնօ-Սէվէրի-նոյի և Կալացի միջև:

— Ձանդիպարէ կը հեռագրուի դեկտ. 13 թըւով թէ անդլիացի ընդհանուր հիւպատոսը փառաւոր խնճոյք մը տուաւ Պ. Սթէնլիի հետ վերադարձող Ձանդիպարցիներուն, 300 հոգի: Ի ներկայութեան խուռն բազմութեան, այս մարդիկ քառակուսւոյ մը երեք կողմերը կազմեցին, որոյ մէջտեղը կեցան Պ. Սթէնլի և իւր սպայք: Ընդհ. հիւպատոսը կարգաց Վեհ. Թագուհւոյն կողմէ առ Պ. Սթէնլի ուղղեալ հեռագիրը զոր երէկ հըրատարակեցինք, և յետոյ ծանոյց թէ իրենց (Պ. Սթէնլիի զանգիպարցի հետեւորդաց մնացորդներուն) դրամական պարդե պիտի տրուի տասն հազար ռուփի, (իւր 1,000 ոսկի), որոց 3,000ը Խտիվին կողմէ և 1,000ը Ձանդիպարի Սուլթանին կողմէ: Յետոյ տեղական ոճով լիախորտիկ սեղան մը տրուեցաւ այս Ձանդիպարցիներուն, և ճաշէն ետքն հրախաղութիւնք, պարեր և նուագածութիւնք տեղի ունեցան:

— Տիդիսէ կը հեռագրուի Եւրոպեան լրագրաց:

Շատ մը Պարսիկներ Կաւկասիա եկան, փախչելով Հնտախտէն որ սաստկապէս կը ճարակի Պարսկաստանի մէջ: Ռուս բժիշկները մեծ հոգի մէջ են, զի կարելի է որ Հնտախտը Պարսկաստանէն Կաւկասիոյ ճամբով Ռուսիա անցնի: Այս գաղթական Պարսիկներ շատ թշուառ և աղատտ մարդիկ են, և շատ հաւանական և որ Հնտախտ յառաջ բերեն Պաքուի պէս տեղեր, ուր բացառձակ խեղճութեան մէջ և մեծ թուով հաւաքուած կը գտնուին այս պահուս:

Բժիշկներն և լրագիրք խորհուրդ կուտան կառավարութեան՝ արգելել այս վտանգաւոր գաղթականութիւն, և ամեն կողմ նախահոգ միջոցներ

ձեռք առնուլ ի պահպանութիւն Ռուսիոյ վտանգ-
եալ հանրային առողջութեան:

Ինֆլուենցայի ճարակումն ազդարար նշան մը
կը համարուի Հնտախտի ճարակման, եթէ առաջ-
քը չառնուի ազդուապէս:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Պատրիարքական նորընտիր Փոխանորդ Գեր. Տ. Ներսէս Ծ. վարդապետ Արալանեան Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հրամանագրաւ զոր անձամբ իրեն յանձնեց Արթ. Տ. Արխիմակէս քահանայ ճիգմէ-
ճեան, երկուշաբթի օր Պատրիարքարան գալով իւր պաշտօնին ձեռնարկեց: Թէ Ազգ. Պատրիարքարանի պաշտօնեայք նոյն օրն, և թէ Վարչութեանց և Տեսուչ խորհրդոց անդամք հետզհետէ շնորհա-
ւորեցին նորընտիր Փոխանորդն:

Գաւառներէն ալ շնորհաւորական հեռագրեր
հասան առ նորընտիր Փոխանորդն:

Կարնոյ նորընտիր առաջնորդ Գեր. Տ. Գէորգ Ծ. վարդապետ Իւթիւճեան, կը պատրաստուի
յետ Ծննդեան իւր պաշտօնատեղին երթալու:

Երուսաղէմայ Պատրիարք Ամեն. Տ. Յարու-
թիւն Սրբազան Ս. Փրկչի Վանուց վերաշինութեան
ձեռնարկած լինելով, ի խնդրոյ Ն. Սրբազնութեան
և որոշմամբ Ազգ. Վարչութեան Խառն Ժողովոյ
Ժապաւինեալ տօմարաւ մը հանդանակութեան
ձեռնարկուած է մայրաքաղաքիս մէջ, նպաստելու
համար Ս. Փրկչի Վանուց շինութեան: Սոյն հան-
գանակութեան գործն Ամեն. Տ. Խորէն Սրբազանի
կողմէ ստորագրեալ օրհնութեան կոնդակաւ մը
յանձնուած է Կիւլպէնկեան Աղնուաշուք Պատրիկ
էֆէնտի:

Երուսաղէմայ Պատրիարք Ամեն. Տ. Յարու-
թիւն Սրբազան շնորհաւորական գիր մ'ուղղելով
Կարնոյ նորընտիր առաջնորդ Գեր. Տ. Գէորգ Ծ.
վարդապետի, ուրախութիւն յայտներ է սոյն ընտ-
րութեան վրայ, Ն. Սրբազնութիւնն օրհնութեան
կոնդակ մ'ալ Կարնոյ Ժողովրդեան ուղղեր է այս

արժանաւոր ընտրութեան համար և երկու կողմին
ալ իւր հայրական օրհնութիւններն տուեր է:

Քաղ. Ժողովն Տնտեսական Խորհրդոյ Դիւանի
հետ Խառն նիստ ըրաւ ուրբաթ օր յԱզգ. Պատ-
րիարքարանի ընդ նախագահութեամբ Ամեն. Ս.
Պատրիարք Հօր, և ազգային սեփականութեանց
կարեւոր խնդրովն զբաղեցաւ:

Մայր-եկեղեցւոյ Քաղ. Խորհրդոյ կողմէ մա-
տուցեալ առաջարկութեան մը քննութիւնն Տըն-
տեսական Խորհրդոյ յանձնարարեց որ իւր քննու-
թեան արդիւնքն պիտի տեղեկագրէ առ Խառն
Ժողովն:

Նոյն օրն Քաղ. Ժողովն առանձին նիստ ընե-
լով մի քանի յարաբերական խնդիրներ տնօրինեց:

Հինգշաբթի օր Վեհ. Մակար Ս. Կաթողիկոսի
անուան տօնախմբութիւնն լինելով, Ամեն. Ս.
Պատրիարք Հայրն շնորհաւորական հեռագիր մը
ուղղեց:

Բեայի Արուեստագիտական Ուսումնարանի
տարեկան հարցաքննութիւնք պիտի սկսին այսօր
և պիտի տեւեն մինչև դեկտ. 19:

Եգիպտոսի առաջնորդ Գեր. Տ. Մատթէոս Ս.
Եպիսկոպոս Իգմիրեան Բ. Դուռն երթալով այսօր,
Դատական գործոց նախարար Վսեմ. Ճէվոնտ
փաշայի այցելութիւն պիտի ընէ:

Համագումար Ժողով գումարեցաւ այսօր
յԱզգ. Պատրիարքարանի ընդ Ատենապետութեամբ
Ալէաթճեան Գեր. Գրիգորիս Ս. Եպիսկոպոսի,
Ներկայ էին մի քանի Եպիսկոպոսունք, 10ի չափ
վարդապետք և բաւական թուով քահանայք:

Ժողովն ընթերցաւ Մասնախմբի կողմէ պատ-
րաստեալ տեղեկագիրը:

Շապին-Դարահիսարի գաւառական Ընդհա-
նուր Ժողովը քուէից մեծամասնութեամբ վիճա-
կին Առաջնորդ ընտրեր է Ալէաթճեան Գեր. Գրի-
գորիս Ս. Եպիսկոպոսը:

Ի Լ Ա Ն

Սուրբան Սելիմ տէրի ֆէհնի մուղղիին թա-
րազը պուրտուղու զէման օրուայ մէջնուր միւթէվֆա
հօճա Իսղան չըրաղը միւթէվֆա էլմաս ֆասէթասը
իմարաթը իւէ մէշխուլ հօճա Ոսկիանըն չըրաղը Սիւլէյ-
ման էֆ. Իստանպուլու Սալմըլար խանըն իւթ դա-
թընտա 17 նօմէրալու օտաւա րազար վէ ճուճա կիւն-
լէրտէն մատաա հէր կիւն հէր քէթին իզտիտարը նիս-
պէթինտէ էհվէն ֆիյաթ իւէ թամպուր վէ նէյ տէրալէ-
րի վէրէճէք:

Յէհնի մուղղիին էնտագէթի մէսապէսինտէ իշպու
թամպուր տէրոի միւթէվֆա հօճա Իսղան թարմաղը
վէ մըզրապընըն այնը օլարագ օրթատա չալընան թամ-
պուրար կիպի սազ եախօտ պուլկարի եօլը օլմայըպ
թամպուր տէրիլէն իշպու սազ քլմանտան վէ նէյտէն
ալէա վէ Սիւլէյման էֆէնտին չալտըղը դայտէ իւզրէ
չալընաղը հալտէ հէր պիր նաղմէի թէրէննիւմ իտէր
կիպի թանէ թանէ սէօյլէթմէտէ վէ տէրս վէրտիդի
քէշրէֆէր վէ սէմայլէր այնը իւէ միւթէվֆա հօճա
Իսղան չալտըղը թամպընտա վէ եօլունտա տըր:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԶԲՕՍԱՐԱՆ

ԴՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆ 1890 ՏԱՐԻՈՅ

Հանդերձ գուարձալի վիճակացոյնով

Ի նպատ խասգիւղի Գալֆաեան Որբանոցի,
կը վաճառի սոյն զուարճալի գրքոյկը ի գին 40
փարայ բոլոր գրաճաճաւաց քով:

ՊԱՐԶ ՕՐԱՅՈՅՑ

1890 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ԲՐԻՍՏՈՅԻ

Սեփհականութիւն

Ս. Փրկչի Ազգային Հիւանդանոցի

Ցապարուրիւն

Գ. ՊԱՂՏԱՏԻԵԱՆ (ԱՐԱՄԵԱՆ)

Գին 40 փարայ

Կը գտնուի Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբար-
ձութեան գրասենեակը, Կ. Պոլիս Մեծ-Նոր-Խան
թիւ 48, 49, 50 և բոլոր գրաճաճաւաց քով:
Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան կիւքը չը
կրող օրինակներն վաւերական չեն:

Սոյն Ծռանսուհայ Գրպանի Բառարանս հակառակ
իւր փոքր ծաւալին ու համեմատ գնոյն՝ կը պարունակէ
գրեթէ մեծ բառագրոց չափ բառ եւ ոճ: Անձուկ իջու-
ցի մէջ հեղինակն յաջողած է յաճախ զետեղել աշխար-
հաբար բառերուն եւ ոճերուն քով՝ գրաբար համանիշ-
ներն ալ, որք անհրաժեշտ են մատենագրական գործոց
թարգմանիչներուն: Ի հարկի բառերուն տաճկերէններն
ալ դրուած են, որպէս եւ անկանոն արտասանութիւնք:
Սոյն նիւթական ու բարոյական առաւելութիւններէն
զատ՝ կարեւոր թերի մ'ալ կը ընու Գրպանի Բառագիրքս,
որուն կցուած է պատմական, աշխարհագրական ու դի-
ցարանական անուանց բառարան մը: Բառագիրքսին
վերնագրեալ հատուած մ'ալ՝ ուր համառօտիւ կ'աւան-
դուին բառակազմութեան կանոնք՝ եզական գործ մը կը
կացուցանէ Գրպանի Ծռանսուհայ Բառագիրքը:

Գինն է միայն 12 դահեկան:

Կազմեալ Անդղիական Հաստատուն կազմով

ՆՈՐ ԱՂՕԹԱԳԻՐԲ

ՊԱՂՏԱՏԻԵԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Համառօտ եւ փոքրիկ Աղօթագիրք մը որ շատ յար-
մարութիւն ունի ընտանեաց համար եկեղեցւոյ մէջ գոր-
ծածելու, եւ կը պարունակէ օրուան ամբողջ աղօթք-
ներն:

ՏԵՐ-ԽՄԱԳԻՐ

Մ. Յ. ՄԷԼԻ-ԲԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ—Մ. ՍԱՐԵԱՆ